

Kanon Warmii, Mazur, a nie ziemi pruskiej czy tym bardziej Prus Wschodnich, kanon polskiego regionu-województwa warmińsko-mazurskiego. Jasne, że subiektywny, ale przecież opierający się na ogólnie dostępnej w Polsce wiedzy, w której chciałbym zmieścić i to, co regionalne, tutejsze a wyjątkowe dla tej pogranicznej, peryferyjnej, stale kolonizowanej ziemi oraz to, co dotarło albo wręcz poruszyło dzieje, kulturę Europy (tylko raz świata: Kopernik). Ukształtowało mnie to miejsce urodzenia, moją rodzinną i genetyczną tożsamość zmieniło, ale jako świadomego poetę i człowieka bardziej ukształtowały dzieła kulturowe, literackie i artystyczne innych autorów i twórców, z innych miejsc i czasów (czy to polskich, czy zagranicznych). Niech będzie chociaż przywołany bardzo ważny dla mnie Czesław Miłosz: urodził się niedaleko od naszych stron rodzinnych, wracał wspomnieniem i kreacją literacką na Litwę, do Wilna, stał się m.in. autorem „rodzinnej Europy”, której idea legła u podstaw naszej łacińskiej „Borussii”. Drugim takim autorem stał się polski emigracyjny pisarz Andrzej Bobkowski ze swoją otwartą koncepcją „Kosmopolaka”, co mnie bardziej pobudziło refleksyjnie do otwarcia na świat niż jakakolwiek lektura regionalna. Trzecim byłby wielki i miejscowy Kant z nieodległego Królewca, z jego dewizą etyczną o poszanowaniu człowieczeństwa i wiecznym pokoju.

Dzieła:

Piotr z Dusburga | Kronika ziemi pruskiej, czyli Chronicon Terrae Prussiae, z tekstami Krzysztofa Hartknocha o Prusach (wydanie z 1679 roku)
Max toeppen | Historia Mazur. Przyczynek do dziejów krainy i kultury pruskiej
Ernst Wiechert | Dzieci Jerominów
Melchior Wańkowicz | Na tropach Smętka
Marion hrabina Dönhoff | Nazwy, których już nikt nie wymienia
Siegfried Lenz | Muzeum ziemi ojczystej
Erwin Kruk | Kronika z Mazur
Robert Traba | „Wschodniopruskość”. Tożsamość regionalna i narodowa w kulturze politycznej Niemiec
Borussia. Ziemia i ludzie. Antologia literacka | red. Kazimierz Brakoniecki i Winfried Lipscher
Hubert Orłowski | Warmia z oddali. Odpominania

Osobowości:

Mikołaj Kopernik
Stanisław Hozjusz
Ignacy Krasicki
Johann Gottfried Herder
Ferdinand Gregorovius
Krzysztof Celestyn Mrongowiusz
Wojciech Kętrzyński
Michał Kajka
Feliiks Nowowiejski
Erich Mendelsohn

Miejsca:

Truso
zamki krzyżackie (np. Nidzica)
zamek biskupów warmińskich w Lidzbarku Warmińskim
katedra i wzgórze we Fromborku
kościół protestancki (np. Pasym)
warmińskie kościoły
pałace arystokracji pruskiej (np. Drogosze)
Wilczy Szaniec
Kanał Elbląski
szlak Wielkich Jezior Mazurskich

Wydarzenia:

- utworzenie państwa zakonu krzyżackiego w Prusach
- II pokój toruński z Krzyżakami, 1466, inkorporacja Warmii, Powiśla, Pomorza Gdańskiego do Korony Polskiej
- traktat krakowski, powstanie Prus Książęcych | 1525; reformacja
- koronacja pruska w Królewcu | 1701
- I rozbiór Polski, udział Prus, likwidacja Prus Królewskich | 1772
- druga połowa XIX wieku: początek industrializacji Prus Wschodnich, rozwój kolei żelaznych od 1860 roku i 1871 roku
- I wojna światowa w Prusach Wschodnich 1914-1915, bitwa pod tannenbergiem
- plebiscyt polsko-niemiecki w Prusach Wschodnich | 1920
- koniec II wojny światowej – likwidacja państwa pruskiego przez aliantów (1945-1947)
- reforma samorządowa i powstanie województwa warmińsko-mazurskiego | 1999